

EGYETEMI TANKÖNYV MA ÉS HOLNAP

Konferencia és kerekasztal-beszélgetés

Farkasvölgyi Frigyesné

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 2023. május 19.

Május 19-én a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban rendezte a felsőfokú tankönyvkiadásról szóló konferenciát közös szervezésben a Könyvtár, a Budapest Könyvfőváros, a Medicina Könyvkiadó és az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság.

BUDAPEST
KÖNYVFŐVÁROS
2023

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Medicina Könyvkiadó Zrt.,
valamint az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság

Egyetemi tankönyv ma és holnap

című, *Budapest Könyvfőváros 2023* programjaként tartandó tanácskozás

Időpont: 2023. május 19.

Helyszín: Ötpacsirta Szalon (Budapest, VIII., Ötpacsirta utca 4.)

- 9:00 **Köszöntők**
FODOR PÉTER, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgató
- 9:20 **Miért jöttünk össze? RÉTHELYI MIKLÓS**, professzor emeritus, UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság elnöke
- 9:35 **A szak- és tankönyvkiadás egykor és most, GYURGYÁK JÁNOS**, Osiris Kiadó igazgató-főszerkesztő, Osiris Kiadó
- 9:55 **Visszapillantás és jövőkép, FARKASVÖLGYI FRIGYESNÉ**, vezérigazgató, MEDICINA Könyvkiadó Zrt.
- 10:15 **I. Kerekasztal-beszélgetés**
Téma: **Kinek írjuk ma a tankönyveket? Kérdések-válaszok a képzések, tantárgyak, diákok, oktatók és a jövő metszetében**
Vezető: ACZÉL PETRA, UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság
Résztevők: BÁTFAI ERIKA, Debreceni Egyetemi Kiadó
FARKASVÖLGYI FRIGYESNÉ, vezérigazgató, MEDICINA Könyvkiadó Zrt.
DALLMAN KRISTÓF, csoportvezető, PPKE BTK Hallgatói Szolgáltató Központ, Doktorandusz Pécsi Tudományegyetem
- 11:20 **Top quality books and platforms by Elsevier** – Az Elsevier Kiadó csúcsmínőségű könyvei és platformjai,
MICHAL KRUPA, academic success manager
- 12:00 **Ebéd**

13:00 **Elvárások és lehetőségek – tankönyvkiadás kiadói szemmel, NÉMETH KINGA**, a Typotex Kiadó vezetője

13:20 **II. Kerekasztal-beszélgetés**

Téma: **Művészettörténet felsőfokon – elmélet és gyakorlat a magyar felsőoktatási rendszerben**

Vezető: **DR. GÁL KATALIN**, Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése elnöke, könyvkiadó, klinikai szakpszichológus

Részvevők: **DR. RAFFAY ENDRE**, egyetemi docens, művészettörténész, tanszékvezető, PTE MK Művészettörténet Tanszék

DR. RÉNYI ANDRÁS, egyetemi tanár, művészettörténész, esztéta, pedagógus ELTE Művészettörténeti Intézet

WUNDERLICH PÉTER, a MOME oktatója, könyvtervező, nyomdai menedzser

BÓNA OTTÓ doktorandusz, festőművész, látványtervező, Magyar Képzőművészeti Egyetem – restaurátor szak, tanársegéd

14:15 **MeRSZ-e tovább, egyetemi tankönyv? DR. RÉFFY BALÁZS**, igazgató, Akadémiai Kiadó

14:35 **III. Kerekasztal-beszélgetés**

Téma: **Eljött-e a tankönyvekben a negyedik funkció, a Civilisatorium ideje, a Pedagogicum, Informatorium és Politicum után?**

Vezető: **Z. KARVALICS LÁSZLÓ**, UNESCO MNB, vezető kutató, Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete, Kőszeg

Részvevők: **DR. TÓTH TIBOR JÓZSEF**, ügyvezető igazgató, ELTE Eötvös Kiadó

GYARMATHY ÉVA, egyetemi tanár, klinikai és neveléslélektani szakpszichológus,

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

SZÜCS ATTILA, végzős orvostanhallgató, Semmelweis Egyetem

15:45 **Zárszó, összefoglalás – MÉRŐ LÁSZLÓ**, egyetemi tanár, ELTE

A meghívott előadók között az egyetemi tankönyvek kiadásában érintett kiadók vezetői, köztük neves külföldi kiadó képviselője, oktatási intézmények tanárai, pszichológusok és az egyetemi hallgatókat képviselők is szerepeltek. A nap folyamán három kerekasztal-beszélgetés köré szerveződtek az eszmecserék, amelyek különböző oldalakról járták körül a tankönyvkiadás jelenlegi és jövőben várható helyzetét.

Elemző, összegző és egyben a jövőbeli megoldásokat kereső nézőpontok találkoztak az egész napos rendezvényen. A résztvevők egyhangúlag állást foglaltak amellett, hogy a ma egyetemi padosorokba kerülő hallgatókat már egészen más módszerekkel és eszközökkel – tananyaggal és a tananyagot feléjük közvetítő lehetőségekkel – kell oktatni, mint elődeiket. Megállapították, hogy az oktatásban érintett összes szereplőnek az összefogása szükséges ahhoz, hogy minden, az oktatást, tanulást segítő lehetőséget kiaknázzanak, és valószínűleg egy színes paletta lesz az, amiről a jövő hallgatói kiválaszthatják a számukra legmegfelelőbb tartalmakat és az azokat hordozó eszközöket. Elhangzott, hogy az információszerzés sokszínűsége nem mindig könnyíti meg a tájékozódni kívánók helyzetét, a megfelelő szűrők beépítése a tanulási folyamatba nélkülözhetetlen, amely feladatnak a tankönyvek ma is zászlóshajói.

A tudománymetria nem „díjazza” igazán a tankönyvek írását, ezért egyre kisebb a szerzői motiváció. Így tudományos kötetek (elméleti jellegűek) kerülhetnek tankönyvi szerephez, némileg híján a módszertani újításoknak. A hallgatók pedig eközben a digitális tereken keresik a hatékonyan és gyorsan feldolgozható anyagokat, illetve osztják meg jegyzeteiket.

A következő kérdéseket fogalmaztuk meg:

- Virágkorát éli-e ma a tankönyvkiadás a hazai felsőoktatásban? Ha nem, volt-e ilyen virágkor, és miért akkor; ha igen, akkor milyen okok, hatások, változások miatt?
- Van-e a hazai felsőoktatási-akadémiai világban ún. nagy generációja a tankönyvíróknak? Ők át tudják adni a tapasztalataikat? Mennyire vannak monopolhelyzetben vagy kiszolgáltatva?
- Mennyire diszciplína- vagy képzésfüggő a tankönyvek iránti igény?
- Képzési programokhoz vagy inkább tantárgyakhoz kellene tankönyveket írni, miért?
- Tapasztalatuk szerint a hazai aktív tankönyvírók kiknek tesznek leginkább eleget munkájukkal?
- Vannak rendkívül költséges „tankönyvcsomagok” bizonyos képzéseken, amelyek beszerzése a hallgatók számára kihívást jelent. Mi lehet itt a kiút?
- A digitális világ mindent megkönnyít, egyszer-mind bonyolultabbá is tesz. Hogyan védhetők a szerzői jogok? Hogyan bővíthetők a módszertani eszközök? Mit ad és mit vesz el a digitalitás, melyek a legfőbb kihívások?
- Hogy látjuk a magyar egyetemi tankönyvírást 10 év múlva?

A jövő legfontosabb kihívásai

- Lesznek-e szerzők, szerkesztők, akik a minőségi oktatás követelményéhez minőségi tananyagot készítenek, legyen az nyomtatott könyv vagy elektronikus tartalom?

- Lesznek-e hallgatók, akik nem a saját maguk által gyártott, közkézen forgó jegyzetektől tanulnak?
- Hogyan alakulnak a nyomdai árak, és folyamatos lesz-e az alapanyag-ellátás?
- Hogyan tudunk megküzdeni az illegális tartalomfelhasználókkal?
- Nyomtatott könyv vagy elektronikus tartalom?

Milyen a jó könyv?

- Minden könyv – kihívás, felelősség.
- Kihívás és felelősség, hiszen meg kell felelnie annak a célközönségnek, akinek szánjuk.
- Alapkövetelmény a tudományos megalapozottság, a követhető logika és átláthatóság, rendszerettség, a pontos, lényegre törő fogalmazás.
- Az oktatásmódszertani és didaktikai szempontok érvényesítése, a helyes nyelvhasználat, a szemléletesség, az élvezetes stílus nélkülözhetetlen.

Az elektronikus tananyagok előnyei

- Költségoldalról kevésbé terheli a vásárlót és a kiadót, hiszen nincs nyomdaköltség.
- A szakmai ismeretek bővülésével folyamatosan javítható, aktualizálható.
- A tárgyszavakra, hivatkozásokra való keresés lényegesen gyorsabb, hatékonyabb.
- Nagyobb lehetőséget biztosít a tanultak utólagos áttekintésére, a tudás ellenőrzésére és értékelésére.

Végezetül

- Az e-könyv vagy a nyomtatott könyv lesz-e a jövő?
- Helyettesítheti-e digitális irodalom a lapozhatót?
- Melyek ez e-book és a papírkönyv előnyei és hátrányai?
- Állásfoglalás:
A kutatások bebizonyították, hogy lényegesen kevesebbet értünk meg a szövegből, ha valamilyen elektronikus eszközön fajuk a betűket. További kutatásokra van szüksége a különböző mértékű koncentrációt igénylő művekkel kapcsolatban. Például, hogy milyen eszközöket, milyen tartalomhoz érdemes használni, melyik forma alkalmasabb a komoly odafigyelést igénylő tantárgyak olvasására.
A Kalifornia Egyetem egy idegkutatója szerint a mélyolvasás hozzájárul a legfontosabbnak tartott intellektuális és affektív képességeink fejlődéséhez – vajon milyen eszközzel érjük ezt el könnyebben?

Egyetlen mozzanat állandó, és ma is ugyanúgy történik, mint az emberiség történetében eddig bármikor: az információ tudássá alakítása csakis az emberi szintetizáló gondolkodás és szellemi munka eredménye lehet.